

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ТУРИЗМУ, БІЗНЕСУ І ПСИХОЛОГІЇ

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ

КУРСОВА РОБОТА

з навчальної дисципліни “Міжнародне право”

на тему: Міжнародне право та релігія

студента 4 курсу, групи Пр 04-19
факультету туризму, бізнесу і психології
денної форми здобуття освіти
спеціальності 081 Право
першого (бакалаврського) рівня
Ляшка Іллі Олександровича

Керівник к.ю.н., доц. Машков К.Є.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка ЄКТС _____

Члени комісії	_____	_____
	підпис	ініціали та прізвище
	_____	_____
	підпис	ініціали та прізвище

Київ – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3-4
РОЗДІЛ 1. ОСНОВНА СУТЬ РЕЛІГІЇ. ПОНЯТТЯ РЕЛІГІЇ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН	
1.1 Суть та поняття релігії.....	5
1.2 Прийнята класифікація релігій.....	6-8
1.3 Функціональний фактор та вияв релігії в міжнародних відносинах.....	8-9
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ РОЛІ РЕЛІГІЙНОГО ЧИННИКА В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ І СВІТОВІЙ ПОЛІТИЦІ	
2.1 Основні підходи до вивчення релігійного фактора у міжнародному праві.....	10-12
2.2 Роль релігійного чинника у міжнародних відносинах.....	12
РОЗДІЛ 3. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЕЛІГІЙНОЇ СВОБОДИ	
3.1 Вимоги міжнародних актів до права на свободу віросповідання.....	13-14
3.2 Правоздатність релігійних організацій і віруючих за міжнародним правом.....	14-17
3.3 Міжнародно-правові механізми захисту релігійної свободи в Україні.....	17-19
РОЗДІЛ 4. МОДЕЛІ ДЕРЖАВНО-ЦЕРКОВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ: ПРИНЦИПИ ТИПОЛОГІЗАЦІЇ, МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ТА МІЖНАРОДНО ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ	
4.1. Відносини між церквою і державою.....	20-21
4.2. Характерні особливості статусу державної церкви.....	21-22
4.3. Модель відокремлення церкви від держави.....	22-23

РОЗДІЛ 5. ПЕРСПЕКТИВИ ГЛОБАЛЬНОГО РЕЛІГІЙНОГО ДІАЛОГУ

5.1. Історичні основи відкриття глобального релігійного діалогу.....	24
5.2. Важливість релігійного діалогу в сучасних міжнародних відносинах....	25
ВИСНОВКИ.....	26-27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	28-29
ДОДАТКИ.....	30

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному світі відбувається стрімке зростання ролі релігійного чинника в міжнародних відносинах. Даний процес пов'язано з підвищенням значення культурних факторів у формуванні світової політики через виникнення певних ідеологічних вакуумів після кризи комунізму. На даний час, на перший план виходять важливі цінності: історичне минуле народів, релігії, мови, належність до певних культурних груп, націй, цивілізацій. Релігія сприяє моральному вихованню суспільства, що дуже важливо для міжнародної нормативної системи. Релігійні норми безпосередньо впливають і на міжнародні норми. Будь-яка релігія містить певний кодекс поведінки. Релігійна свідомість є важливою частиною суспільної свідомості і як такий не може не впливати на політику, мораль і право, а цей вплив і є актуальністю нашої теми.

Мета і завдання дослідження. Метою даної роботи є аналіз духовно-релігійного, культурно-цивілізаційного та етнопсихологічного чинників з погляду їхнього впливу на зовнішню політику тієї чи іншої країни (чи групи країн) та міжнародні й міждержавні відносини в регіональному і глобальному вимірах.

Об'єктом дослідження є реальний і потенційний вплив країн та регіонів, комплекс та взаємозв'язок їх якостей та ознак на зовнішню політику і всю сукупність міжнародних відносин. Релігійний фактор у міжнародних відносинах. Поняття релігійного конфлікту та його роль у міжнародних відносинах.

Предметом дослідження є історія міжнародного права, міжнародне право інших країн, їх розпорядження (в межах дослідження), міжнародні акти, праці науковців та статті, вони становлять основу дослідження.

Метод дослідження. Індукції та дедукції, нормативного, соціологічного, ліберального та інших підходів до з'ясування природи і сутності міжнародного права. А також, загально філософський, спеціальний загальнонауковий, теоретичний, емпіричний методи для глибокого дослідження питання релігії.

Проблематика дослідження. Проблема між християнського порозуміння. Проблема захисту релігійної свободи в Ірані (як приклад іноземної країни на основі мусульманства). Проблема діалог релігій як форма толерантизації міжрелігійних відносин.

Структура та обсяг курсової роботи. Курсова робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків та списку використаної літератури, загальна кількість сторінок – 32.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВСТВА, РЕЛІГІЙНИХ ПРАВ ТА ВЗАЄМОВІДНОСИН

1.1. Суть та поняття релігії

Основою дослідження цієї курсової роботи є слово “релігія”. Поняття "релігія" (довіряючи латині) означає культ, святиню, благо та має прямий зв'язок з тим самим вищим і свя-тим у житті людини. Його, святе називають Богом, Божеством, хоча кожна окрема релігія по-своєму іменує та співвідносить дану вищу силу. Ні якої релігії без бога не існує. Бог є головним сенсом і початком будь-якої релігії.

Варто розуміти, що релігія - це не тільки уявлення про Бога, не просто фор-ма свідомості. А цілком реальне життя, а саме дії людей: бого-служіння, церковна організація, форми, релігійні традиції і принципи ор-ганізації суспільного життя, що певною мірою ґрунтують-ся на релігійних засадах.

Бог - це найвища надприродна сутність, яка, згідно з різни-ми релігійними вченнями, наділена вищим розумом, аб-солютною досконалістю і всемогутністю, всмоктала в себе вікову ідеологію, є творцем світу, зумовлюючи все, що відбувається в ньому.

Існує багато пошуків “за” і “проти” існування бога. Склався висновок, що будь-які докази марні, бо вони нічого не доводять. Всім відомий німецький філософ І.Кант (1724—1804) критично стверджував, що існування Бога піддається законам логіки, проте так само і не піддається його спростуванню.
[1]

Прагнення з'ясувати витоки і смутність релігії, її риси зумовило виникнення спеціальної галузі знань — релі-гієзнавства. Релігія на пряму пов'язана із свідомістю людей, вона є мораллю. В цій роботі ми розглянули як тісно релігія складає важливі аспекти міжнародного права.

1.2. Прийнята класифікація релігій

Дуже частим запитом в релігійній тематиці є класифікація релігій. В релігієзнавстві не існує чіткої система критеріїв поділу релігій на певні групи та типи. Історія релігієзнавства демонструє безліч типологічних схем періодизації історії релігії. Найчастіше, релігії діляться на групи та класи, коли застосовують певні критерії: етнічні ознаки, історичні докази, час виникнення, рівень організації, державний статус. Подібна модель класифікації ґрунтується на найзагальніших принципах. Роздивившись стандартну класифікацію релігій, ми маємо:

Поділ за рівнем розвитку:

- а) *ранні форми* - релігії первіснообщинного ладу (анімізм, фетишизм, тотемізм, магія, культ предків, шаманізм);
- б) *політеїстичні* - етнічні (за винятком іудаїзму та сикхізму);
- в) *монотеїстичні* - християнство та іслам, іудаїзм та сикхізм;
- г) *синкретичні* - ті, що утворилися внаслідок зрощування або злиття різних етнічних і світових релігій: афро-християнські релігії (церква херувимів і серафимів) та ісламо-християнські секти (алавіти, ісмаїліти), суфо-китайські секти (дзен-буддизм), іудео-християнські релігії (мормони);
- д) *нові релігійні течії та рухи* (НРТ): церква уніфікації Муна, свідомості Крішни (Харе Крішна), церква саєнтології, неоязичництво тощо.

Абсолютні рамки створення **класифікації релігій:**

1. *Статистичні* (за приблизною к-стю віруючих).

2. *Час виникнення:*

- релігії, які мають багатолітню історію (буддизм, християнство, іслам);
- релігії, які виникли впродовж новітньої історії (новітні релігійні течії).

3. *Рівень організації*: жорстко централізовані (католицизм, Свідки Єгови); не жорстко централізовані (іслам); самовпорядковані (індуїзм, даосизм, синтоїзм); децентралізовані.

4. *Державний статус*:

- державні релігії (іслам у ряді арабських країн, іудаїзм в Ізраїлі, англіканство у Великобританії);
- релігії більшості населення, статус яких не закріплений відповідними державними документами (конфуціанство і даосизм у Китаї, індуїзм в Індії);
- релігії національних меншин (іудаїзм за межами Ізраїлю, сикхізм, джайнізм, зороастризм).

5. *Правовий статус*:

- релігії, які підтримує держава (індуїзм, синтоїзм, християнство, іслам);
- релігії, які держава не тільки не підтримує, але й переслідує (Свідки Єгови, Армія спасіння, сатанізм);
- релігії, ставлення держави до яких нейтральне (джайнізм в Індії, даосизм у Китаї).

6. *Форми поширення*:

- континуальні (буддизм, християнство, іслам);
- дискретні чи локальні (іудаїзм, синтоїзм, зороастризм);
- місцеві (культи народів Півночі, Океанії, Африки, Латинської Америки), назариняни, останні, покутники.

7. *За історичними докази* (досить рідко виділяють даний пункт):

- релігійна література

- археологічні знахідки (пам'ятки, скульптури тощо). [2]

1.3. Функціональний фактор та вияв релігії в міжнародних відносинах

Релігійні вірування дуже впливають на систему міжнародних відносин, а особливо чітко це відстежується на функціональному рівні. Функціональна сутність релігії показує себе через усвідомлення того, що вона дає людям та які їх життєві потреби задовольняє.

В даній курсовій, ми відстежили в загальних рисах функціональний вияв релігії, іншими словами, охарактеризувати основні функції релігії в міжнародних відносинах у зазначеному аспекті.

В першу чергу, слід вказати на *світоглядну функцію* релігії: визначення ролі людини у нашому світі; така функція визначає мету життя людини та проявляє життєву ідеологію віруючих.

Компенсаторна функція релігії: зняття напруги соціального протистояння (як приклад - піднесення рівності людей у своїй гріховності (якщо християнство), стражданнях (якщо буддизм), покірності (якщо іслам). Майже всі релігії обіцяють щасливе життя (рай) в потойбічному світі, за перенесення усіх страждань в реальному.

Комунікативна функція релігії: пропаганда толерантності до єдиновірців, а в кількох релігіях – і до інших людей, що є одним з пунктів правдивої інтерпретації позитивного сприйняття людини людиною.

Регулятивна функція релігії: певне управління діяльністю, поведінкою віруючої аудиторії, стабілізування стосунків між ними.

На світовій практиці - релігія може виконувати *інтегруючу або дезінтегруючу функцію*. Це відбувається в рамках певного віросповідання, як

правило, відбувається інтеграція, а в протистоянні різних релігійних учень, конфесій виявляється дезінтегруюча функція.

Функція трансляції культурних надбань релігії: підтримання релігійних традицій, поступово та системно розвивають інші галузі культури (книговидання, музика, образотворче мистецтво, архітектура тощо).

Функція легітимації релігії: справжній контролер деяких міжнародних відносин (осуджує, підтверджує і т.д.). Завдячуючи виконанню різноманітних функцій (зокрема, світоглядної, компенсаторної, інтеграційно-охоронної, функції легітимації та інших) релігія, спираючись на універсальну і символічну мову, готова оформляти і вивільняти інтереси представників різних груп населення, включати широкий спектр дій у сфері міждержавних відносин. [3]

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ РОЛІ РЕЛІГІЙНОГО ЧИННИКА В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ І СВІТОВІЙ ПОЛІТИЦІ

2.1. Основні підходи до вивчення релігійного фактора у міжнародному праві

Релігійний чинник у міжнародних відносинах - це об'єкт наукового аналізу. Він є різностороннім та складним явищем по своїй природі, а тому потребує особливої уваги до вибору вірного підходу до його дослідження та вивчення.

Основні підходи до вивчення релігійного фактора у міжнародному праві можна виділити такі:

- історичний;
- системний;
- психологічний;
- комунікативний;
- цивілізаційний;

За просторово-часовим принципом розрізняють:

- світові (космополітичний та глобальний характер - буддизм, християнство, іслам);
- регіональні (об'єднують в собі різні етноси - індуїзм, даосизм, конфуціанство);
- локальні (зливаються з , в етносом, в якому вони виникли, мають мозаїчний характер поширення - вішнуїзм, джайнізм, сікхізм).

- місцеві (з'явилися в певному етносі, стали його частиною, відрізняються незначною територією поширення, утворюють здебільшого дискретні форми просторової організації - фетишизм, анімізм, культ предків, тотемізм, шаманізм, окремі місцеві вірування етносів та етнорелігійних груп).

За етносоціальним принципом виділяють:

- уніфіковані, які мають над етнічний характер (буддизм, християнство);
- автохтонні, що стали частиною культури певного етносу (індуїзм).

За статусом в країні виділяють:

- релігії, які мають статус державної (іслам в країнах Перської затоки);
- релігії, які не мають юридичного закріплення в державі (даосизм в Китаї);
- релігії, які сповідують національні меншини (іслам в Україні).

За правовим статусом розрізняють:

- релігії, які підтримуються державою (християнство, індуїзм, іслам);
- релігії, які не підтримуються державою і переслідуються (бехати в Ірані);
- релігії, ставлення до яких в державі є нейтральним.

За часом виникнення виділяють:

- історичні (християнство, буддизм, іслам);
- "нові", що виникли впродовж (нехристиянські релігії та ін.).

За рівнем організації виділяють:

- жорстко централізовані (християнство);

- не жорстко централізовані (іслам);
- само впорядковані (іслам);
- децентралізовані.

Соціологічний підхід вважається найефективнішим для вивчення релігії в міжнародних відносинах. Релігію можна назвати соціальним феноменом, тобто суспільство, яке поєднане вірою. З таким підходом, ми маємо можливість проаналізувати вплив релігійної поведінки і релігійних організацій на соціальну групу та на життя в суспільстві.

Комунікативний підхід дає оцінку релігії як результату комунікації членів соціуму, їх взаємодію.

Психологічний підхід аналізує релігійні вірування використовуючи призму емоційних переживань індивідуальної персони. Дані переживання мають постійний характер і лежать в основі психологічного змісту релігійних норм.

2.2. Роль релігійного чинника у міжнародних відносинах

Роль релігійного чинника у міжнародних взаєминах - це, дійсно, складна система, що постає у трьох вимірах: часовому, змістовому і просторовому. Змістовий вимір полягає у розшифровці релігійного чинника як ієрархічної системи, що складається з видових підсистем – конкретних релігій, релігійних течій, напрямів, сект, кожна з яких посідає своє значне місце в ієрархізованій структурі. [4]

РОЗДІЛ 3. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЕЛІГІЙНОЇ СВОБОДИ

3.1. Вимоги міжнародних актів до права на свободу віросповідання

Кожна людина у світі має ознайомитись з вимогами міжнародних актів до права на свободу віросповідання, хоча б заради інтересу. Обмеження на свободу віросповідання мають відповідати *трьом головним міжнародно-правовим вимогам*: необхідності та доцільності, легітимності. Ці вимоги мають бути чітко виписані в національному законодавстві, бути повністю зрозумілими та гарантувати правовий захист від довільного втручання з боку влади. Вони мають бути також необхідними в демократичному суспільстві (наприклад, під якими Європейський суд розуміє панування плюралізму та верховенства права).

Держава повинна не просто усувати причину напруженості шляхом знищення плюралізму, а саме забезпечити толерантність між конкуруючими спільнотами. Вона самостійно визначає зміст "необхідності", проте Суд відіграє вирішуючу роль і має право остаточного вирішення багатьох спірних питань. Обмеження мають стовідсотково відповідати встановленим міжнародним правом цілям: охорона суспільної безпеки, порядку, здоров'я та моралі, захист основних прав і свобод інших громадян. Інші цілі не дозволяються ані універсальним, ані регіональним міжнародним правом.[18]

Проаналізувавши низку документів міжнародного співтовариства визначено вимоги до держав щодо законодавчої заборони будь-якого примусу громадян під час вибору ними ставлення до релігії, до її сповідання або відмови від сповідання, а також розпалювання ворожнечі й ненависті у зв'язку з віросповіданням. Ми маємо, що: у Міжнародному пакті про громадянські та політичні права наголошується на тому, що "будь-який виступ на користь

національної, расової чи релігійної ненависті, що являє собою підбурювання до дискримінації, ворожнечі або насильства, повинен бути заборонений законом" (ст. 20).

Демократія не може приймати порушення людської гідності та прав людини в ім'я віри. Релігійні організації, які формуються з громадян, мають підкоритися демократичним законам. Будь-які посягання на громадський порядок і демократію мають каратися.

Слід пригадати слова американської декларації про незалежність Томаса Джефферсона, який заявив: "Кожен, хто дорожить свободою совісті щодо себе особисто, повинен повстати проти зазіхань на таку свободу, коли справа стосується інших. Бо інакше досить змінитися обставинам – і жертвами подібних зазіхань можуть стати вони самі". [5]

3.2. Правоздатність релігійних організацій і віруючих за міжнародним правом

Міжнародні правові документи наданні, релігійним організаціям і віруючим, послідовникам того чи іншого віросповідання, певні права в царині свободи віросповідання. Узагальнюючі ці норми називають *міжнародним стандартом норм права на свободу совісті* [12]. Вони виникли винятково як норми писаного права, тобто договірних правил і норм, що містяться у резолюціях і пактах міжнародних організацій.

Міжнародний стандарт норм права на свободу совісті, релігій і переконань викладено в таких документах: Декларації про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації на основі релігій або переконань (1981 р.), Підсумковому документі Віденської зустрічі представників держав –

учасниць наради з безпеки і співробітництва в Європі (1989 р.) [10], а також в інших міжнародних і регіональних документах світової співдружності.

У даній курсовій роботі, ми розглянули ці права з метою визначення правоздатності релігійних організацій і віруючих згідно з міжнародним стандартом норм права на свободу совісті, релігій і переконань. Декларація про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації на основі релігій або переконань (ст. 6) і Підсумковий документ Віденської зустрічі представників держав – учасниць наради з безпеки і співробітництва в Європі визначають такі свободи для релігійних організацій і віруючих:

- 1) відправляти культу чи збиратися у зв'язку з релігією чи переконаннями і створювати чи утримувати місця з цією метою;
- 2) створювати й утримувати відповідні благодійні чи гуманітарні заклади;
- 3) виробляти, набувати й використовувати у відповідному обсязі необхідні речі й матеріали, пов'язані з релігійними обрядами, звичаями або переконаннями;
- 4) писати, видавати й розповсюджувати відповідні публікації;
- 5) вести викладання з питань релігії чи переконань у місцях, пристосованих для цієї мети;
- 6) звертатися й отримувати від окремих осіб та організацій добровільні фінансові та інші пожертви;
- 7) готувати, призначати, вибирати чи визначати за правом спадкоємності керівників відповідно до потреб і норм тієї чи іншої релігії або переконання;
- 8) додержувати днів відпочинку, відзначати свята і відправляти обряди згідно з приписами релігії чи переконаннями;

9) встановлювати і підтримувати зв'язки з окремими особами і громадянами в царині релігії та переконань на національному і міжнародному рівнях;

10) висловлюватися з метою кращого розуміння необхідності релігійних свобод; доброзичливо ставитися до участі релігійних організацій у суспільному діалозі, зокрема й через засоби масової інформації.

Важливо зазначити, що на відміну від права ООН, Європейський суд з прав людини наділяє правом на свободу совісті, релігії та переконань також юридичних осіб – церкви та інші релігійні організації.

Міжнародні документи, передусім Декларація про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації на основі релігій або переконань, визначають стандарт норм із запобігання та ліквідації нетерпимості й дискримінації на основі релігій або переконань. [9] Декларація дає таке визначення поняття "нетерпимість і дискримінація на основі релігії або переконань": "будь-які відмінність, виняток, обмеження чи перевага, що ґрунтуються на релігії чи переконаннях і мають на меті чи як наслідок знищення чи приниження визнання, користування або здійснення на основі рівності, прав людини та основних свобод" (ст. 2). Далі зазначається, що "дискримінація людей на основі релігії чи переконань є образою гідності людської особи і запереченням принципів Статуту ООН", що "засуджується як порушення прав людини і основних свобод, проголошених у Загальній декларації прав людини" (ст. 3).

Декларація вимагає, щоб "усі держави вжили ефективних заходів із попередження та ліквідації дискримінації на основі релігії чи переконань у визнанні, здійсненні та реалізації прав людини і основних свобод в усіх галузях громадського, економічного, політичного, соціального і культурного життя". Водночас необхідно, щоб "усі доклали всіляких зусиль щодо прийняття чи скасування законодавств, коли це необхідно, для заборони будь-якої подібної дискримінації, а також для вжиття всіх відповідних заходів із

боротьби проти нетерпимості на основі релігії чи інших переконань у даній сфері" (ст. 4).

Щодо відповідності законодавства України про свободу совісті та релігійні організації міжнародному стандарту норм права на свободу совісті, релігій та переконань, слід наголосити, що воно повністю відповідає змістові цього стандарту. До того ж, відповідні посилання в національному законодавстві дозволяють у разі потреби використовувати для правового регулювання норми міжнародного права.

3.3. Міжнародно-правові механізми захисту релігійної свободи в Україні

Європейські та міжнародні нормативно-правові акти з прав людини є найосновнішими джерелами права для нашої держави України, їх імплементація в національне право України є запорукою інтеграції нашої країни в загальноєвропейську систему захисту прав людини. Вивчення релігійної свободи і релігійних прав належить до сфери зацікавленості багатьох суміжних галузей гуманітарних знань.

Міжнародно-правову основу захисту права на свободу думки, совісті та релігії [12] становлять акти Організації Об'єднаних націй та регіональні угоди в галузі загальної концепції прав людини й міжнародні документи, які регламентують умови реалізації цього права як такого.

Основним захисником прав особи в європейських країнах є Рада Європи, у відповідності зі статутом якої передбачено, що членство в цій організації може бути тільки за умови, якщо та чи інша країна дотримується принципів верховенства права, гарантує та забезпечує основні права і свободи кожної людини, яка перебуває під її юрисдикцією.

Серед пріоритетів Ради Європи ключовиками є:

- захист прав людини, зміцнення парламентської демократії, забезпечення верховенства закону;
- досягнення спільних домовленостей, спрямованих на гармонізацію соціальної та юридичної практики держав- членів РЄ;
- сприяння усвідомленню народами європейської самобутності та єдності, збереження й розвиток культурної багатоманітності.

У цьому контексті політика Ради Європи щодо конфесійної царини здійснюється у двох взаємопов'язаних напрямках: перший стосується обстоювання свободи совісті та свободи діяльності релігійних організацій, другим – сприяння розвитку суспільно-релігійних та державно-церковних відносин на толерантних, діалогічних засадах.

Для посилення активності держав-учасниць на цих напрямках РЄ. зокрема ПАРЄ, вироблено низку вимог і настановних рекомендацій, викладених у відповідних документах (Рекомендація 1202 (1993) "Щодо релігійної терпимості в демократичному суспільстві". Рекомендація 1396 (1999) "Релігія та демократія". Рекомендація 1556 (2002) "Релігія і зміни в Центральній та Східній Європі", Рекомендація 1804 (2007) "Держава, релігія, світське суспільство та права людини").

Дослідники та релігійні науковці виокремлюють такі найбільш значимі позиції згаданих документів Парламентської Асамблеї Ради Європи:

- 1) утвердження автономності релігії і політики;
- 2) охорона релігійного плюралізму;
- 3) узгодження національних законодавств з Європейською конвенцією з прав людини;
- 4) провадження справедливої реституції церковного майна;

5) конституювання партнерських відносин між релігійними інституціями та державами.[17]

РОЗДІЛ 4. МОДЕЛІ ДЕРЖАВНО-ЦЕРКОВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ: ПРИНЦИПИ ТИПОЛОГІЗАЦІЇ, МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ТА МІЖНАРОДНО ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ

4.1. Відносини між церквою і державою

У релігієзнавчій літературі частою є думка про те, що в епоху Відродження зі становленням громадянських суспільств розпочалися процеси секуляризації суспільного життя. Такому процесу сприяв розвиток наукових знань, а особливо вчення про природне право, згідно з яким держава та її інституції мають земне, а не Божественне походження. Релігія поступово стає приватною справою. Наприкінці XVIII ст. починають реформуватися основні типи відносин між церквою і державою, які існують і донині:

- віротерпимість (одна чи кілька релігій мають привілейований стан, а всі інші оголошуються терпимими чи нетерпимими);
- свобода віросповідань (всі релігії рівні між собою, а людина вільна у своєму виборі конфесії і відправленні релігійного культу);
- свобода совісті, яка, окрім проголошення рівності всіх релігій між собою, дозволяє особі не лише вільно обирати будь-яку релігію, але й бути невіруючою. Нині приблизно третина держав проголосили у своїх основних законах принцип свободи совісті.[16]

Подані вище типи відносин між церквою і державою вбирають у себе кілька моделей державно-церковних взаємин, які часто взаємно переплітаються: теократія, цезаропапізм, державна церква, відокремлення церкви від держави; проміжний стан між моделлю державної церкви і моделлю повного відокремлення; відокремлення церкви і держави.

Статус державної церкви передбачає тісну співпрацю держави і церкви, яка охоплює різні сфери суспільних відносин, а також різні привілеї для релігійних організацій, належних до державної церкви. У Великій Британії офіційною державною церквою є англіканська (протестантсько-єпископська) церква, главою якої виступає монарх.[15]

4.2. Характерні особливості статусу державної церкви

Для статусу державної церкви характерними є такі особливості:

1. Економічний аспект - це визнання за церквою права власності на широке коло об'єктів: землю, будівлі, споруди, предмети культу й т. д. У багатьох випадках держава звільняє власність церкви від оподаткування або суттєво знижує податки на неї.
2. Церква отримує від держави різні субсидії та матеріальну допомогу. Наприклад, у Великій Британії держава утримує за свій рахунок капеланів в армії та у в'язницях.
3. Церква наділяється низкою юридичних повноважень: вона має право на реєстрацію шлюбів, народження, смерті, а в деяких випадках – право регулювати шлюбно-сімейні відносини.
4. У галузі політичних відносин – право брати участь у політичному житті країни, в тому числі й через представництво церкви у державних органах. Так, у Великій Британії представники вищого духовенства англіканської церкви є членами Палати лордів.
5. У сфері релігійних відносин союз церкви і держави полягає в тому, що глава держави, навіть за республіканської форми правління, дає

релігійну клятву або присягу при вступі на посаду. Церква бере участь і в коронації монархів.

6. Церква має широкі повноваження в галузі виховання та освіти молоді, здійснює релігійну цензуру друкованої продукції, кіно і телебачення. Законодавством Австрії (за згодою батьків), Швеції, Італії, Іспанії передбачене обов'язкове викладання релігії в усіх початкових, середніх і спеціальних школах, у навчальних закладах з підготовки вчителів і вихователів дитячих закладів. У Великій Британії релігія є обов'язковим навчальним предметом у початкових і середніх державних школах.

4.3. Модель відокремлення церкви від держави

Модель *відокремлення церкви від держави* реалізується в багатьох країнах – у Франції, Німеччині, Португалії та інших. Такий підхід до проблеми державно-церковних відносин обумовлений частіше за все прагненням позбавити церкву монополії у здійсненні ідеологічної та інтеграційної функцій, оскільки церква володіє могутнім потенціалом впливу на свідомість і підсвідомість людей.

Модель відокремлення церкви від держави характеризується такими особливостями.

1. Держава не має права контролювати ставлення своїх громадян до релігії і не ведуть обліку громадян за цією ознакою.
2. Держава не втручається у внутрішню церковну діяльність (якщо при цьому не порушується чинне законодавство). Зокрема, держава не втручається у зміст віровчень, обрядів, церемоній, культу та інших форм задоволення релігійних потреб, у внутрішнє самоврядування релігійних

організацій, у взаємовідносини органів релігійних організацій, їхні відношення з віруючими, а також у витрати коштів, що пов'язані з релігійними потребами.

3. Жодної матеріальної допомоги держава не надає, в тому числі й фінансової, підтримки.

4. Церква не виконує жодних державних функцій.

5. У справи держави церква не має права втручатись, але може керувати лише питаннями, що пов'язані із задоволенням релігійних потреб віруючих. Держава, зі свого боку, охороняє законну діяльність церкви та релігійних організацій. Таким чином, відокремлення церкви від держави означає переорієнтацію суспільного життя на світські цінності й норми.[14]

РОЗДІЛ 5. ПЕРСПЕКТИВИ ГЛОБАЛЬНОГО РЕЛІГІЙНОГО ДІАЛОГУ

5.1. Історичні основи відкриття глобального релігійного діалогу

На початку XXI століття дослідники продемонстрували найбільше відкриттів нашої досліджуваної галузі. "Важливо розуміти, – пише німецький релігієзнавець Д. Гольдшмідт, – що релігія існувала й буде існувати в усіх суспільствах в усі часи... Люди потребують Бога, щоби реалізувати свій життєвий шлях. Бог ніколи не помре. Людина не дасть йому померти". Німецький дослідник Царнт більш категорично підсумовує проблему: "У XXI столітті або людини не буде взагалі, або вона віритиме в Бога"[7].

Український дослідник В. Єленського релігія здобуде більшої уваги більшої ваги у світовій політиці. Він пов'язує даний процес з деідеологізацією та глобалізацією.

Не тільки в більшості мусульманських держав, де релігія займає основне місце у всіх сферах життєдіяльності, а й навіть у Західній Європі релігія опинилася в центрі бурхливих дискусій щодо цінностей та ідентичності. Традиційно стримані в справах релігії лідери Європейського Союзу все частіше у свої заявах торкаються питань, пов'язаних з релігією.

Звертаючись до Єкуменічного конгресу Церков Німеччини в травні 2010 році, канцлер Ангела Меркель заявила, що саме християнство сформувало Німеччину як націю; екс-президент Франції Ніколя Саркозі заявив, що шкільний учитель ніколи не замінить пастора, коли дитині потібно пояснити різницю між добром та злом. Проте найбільш несподіваною для світової громадської думки стала заява прем'єр-міністра Великобританії в 1997-2007 рр., Тоні Блера, про виняткове значення релігії та міжрелігійного порозуміння для глобального розвитку[8].

5.2. Важливість релігійного діалогу в сучасних міжнародних відносинах

Даний етап розвитку міжнародних відносин є дуже важливим дискусійним питанням, бо постає роль, котру відіграватиме релігія в майбутньому: посилиться вона чи зменшиться? Однією з головних тенденцій майбутньої релігійної картини світу буде, вочевидь, велика множинність релігійних систем.

Шляхом дослідження, стало зрозуміло, що існує проблема майбутньої релігії, яку становить міноризація християнства. Хоча в середині 1990-х рр., за деякими підрахунками, у світі налічувалося 1624 млн. християн (для порівняння – 860 млн. мусульман, 656 млн. індуїстів, 310 млн. буддистів), чисельність населення світу зростає здебільшого за рахунок народів, які традиційно сповідують не християнство, а інші релігії. Отже, вже в першому столітті третього тисячоліття християнство, яке впродовж двох попередніх тисячоліть динамічно, часом навіть агресивно поширювалося всім світом, може перетворитися на об'єкт активності інших релігій. За цих умов християнство змушене буде не лише шукати адекватних часових форм діалогу з нехристиянськими релігіями, а й уважніше вдивлятися в них, глибше вивчати й вимогливіше ставитися.[13]

ВИСНОВКИ

В даній курсовій роботі було дотримано її мети. Спочатку були розкриті базові речі, що включають опис основних понять про релігію. На базі отриманих знань, які стали істотною підмогою в розумінні міжнародної правової сторони в співвідношенні релігійного питання, було виявлено багато особливостей впливу релігії на світову політику, міжнародні та міждержавні відносини в регіональному і глобальному вимірі.

Світ, дійсно, багатий на релігійні вірування. Достовірної інформації про кількість релігій у світі просто не існує, проте різні експерти цієї сфери нараховують близько 5 тис.

Функціональний характер релігії проявляється яскраво в політичній сфері. Незважаючи на те, релігія та політика відрізняються в контексті причин виникнення, механізмів формування і форм прояву, всі релігійні феномени є певними формами суспільної свідомості, що вирізняються системністю та історичним характером. В історії вони завжди взаємо збагачували один одного. У Стародавньому Римі релігійний культ взагалі ототожнювався з політичною діяльністю. В середні віки всі політичні рішення підкріплювалися санкцією церкви. Тому доцільно говорити не лише про вплив релігії на політику чи політики на релігію, але й про їхню взаємодію.

Як зазначалося в ході дослідження, на сучасному етапі спостерігається зростання ролі релігійного чинника у міжнародних відносинах. Це пов'язано з підвищенням значення культурних факторів у формуванні світової політики через виникнення повного ідеологічного вакууму після кризи комунізму. Якщо за часів "холодної війни" світ був розподілений на ідеологічні групи, то у постбіполярну добу розв'язання проблеми ідентифікації відбувається з урахуванням інших важливих цінностей: історичного минулого, релігії, мови, належності до певної культурної групи, нації, цивілізації.

Демократія не може приймати порушення людської гідності та прав людини в ім'я віри. Релігійні організації, які формуються з громадян, мають підкоритися демократичним законам. Будь-які посягання на громадський порядок і демократію мають каратися.

Правоздатність релігійних організацій і віруючих не здатність останніх мати відповідні права та обов'язки, надається правовими актами про свободу совісті та релігійні організації.

В сучасній Україні проблеми церковно-державних відносин все ще залишаються в центрі підвищеної уваги як науковців, так і органів державної влади, громадських і релігійних організацій. Це показує високий рівень суспільної актуалізації. Їх осмислення в практичному, а також і в теоретичному сенсі є важливим і необхідним. Це детермінується тими трансформаційними процесами, що відбулися або відбуваються в Україні, кількісними та якісними змінами в релігійному середовищі, зростанням ролі релігійного фактора, а в цьому зв'язку – і потребою серйозних корекцій системи державно-конфесійних відносин, правових засад забезпечення свободи релігії, свободи діяльності релігійних організацій.

У сучасному світі розділення держави і церкви стало юридично закріпленим у більшості країн, що є великим плюсом. Багато країн законодавчо врегулювали сферу взаємодії держави і церкви. Є підстави вбачати в такій практиці вірність візантійській лінії розвитку церковно-державних відносин, можливість для церкви вільно і безборонно проповідувати Христа і здійснювати справу спасіння.

Підсумовуючи все сказане, зробимо висновок, що релігія і все, що з нею пов'язано прямим чином впливає на зовнішню політику більшості країн та на міжнародні й міждержавні відносини в регіональному і глобальному вимірах, і це ми довели в даній роботі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колодний А. М. Академічне релігієзнавство / А. М. Колодний. – Київ: Світ знань, 2000.
2. Докаш В. І. Загальне Релігієзнавство / В. І. Докаш., 2012.
3. Палінчак М.М., Галда П.П., Лешанич М.М. Релігійний фактор у міжнародних відносинах : навчальний посібник. Ужгород : Поліграфцентр «Ліра», 2015. 296 с.
4. Павлов С., Мезенцев К., Любіцева О. Географія релігій. – К.: АртЕк, 1999”
5. Стратюк В.І. Релігія як фактор впливу на сучасні міжнародні відносини. *«Молодий вчений»*. No 11 (38). Листопад, 2016 р. С. 152–156.
6. Історія релігії в Україні: Навч. посібник. – К.: Знання. 1999. – С. 700
7. Віктор Єленський. Велике повернення: релігія у глобальній політиці та міжнародних відносинах кінця ХХ – початку ХХІ століття. – Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2013. – С. 58-71
8. Дьорем К. // Релігійна свобода: Свобода релігії і міжрелігійний діалог: глобальні виміри і локальні вияви: Науковий щорічник / За заг. ред. А. Колодного. – No 16. – К.: УВК, 2011. – 309 с. – С. 85-105.
9. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105#Text.
10. Підсумковий документ Віденської зустрічі 1986 року представників держав-учасниць Ради з питань безпеки і співробітництва в Європі, що відбулася на основі положень Підсумкового акта, які [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_113#Text.
11. Загальна декларація прав людини [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Загальна_декларація_прав_людини.
12. Нормативні засади реалізації права людини на свободу віросповідання [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://yur->

gazeta.com/publications/practice/konstytutsiine-pravo/normativni-zasadi-realizaciyi-prava-lyudini-na-svobodu-virospovidannya.html.

13. Лук'янов Д.В. Релігійні правові системи // Погребняк С.П., Лук'янов Д.В., Биля-Садабаш І.О. Порівняльне правознавство/ За ред. НАПрН України О.В. Петришина Х.: "Право" 2012.
14. Жилюк С.І., Іщук О.В., Якубович М.М. Канонічне право: навчальний посібник. — Острог, 2009.
15. Лазор Л.І. Канонічне право / Л. І. Лазор, В. В. Лазор. І. І. Шамшина. — Луганськ. 2010. - 568 с.
16. Академічне релігієзнавство / Під ред. А. Колодного. — К.: Світ Знань, 2000. — 862 с.
17. Антонюк О. В. Основи етнополітики: Навчальний посібник (для студ. вищ. навч. закладів) / О. В. Антонюк. — К.: МАУП, 2005. — 432 с.
18. Бжезінський З. Великі перетворення / З. Бжезінський // Політична думка. — 1994. — № 3. — С. 5-15.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Витяг з антиплагиату

Виберіть тип контенту

- Письмова робота Контент для сайту Резюме Інше

Вставте заголовок

розділ ііі міжнародно-правове регулювання релігійної свободи 31 вимоги міжнародних актів до права на свободу віросповідання кожна людина у світі має ознайомитись з вимогами міжнародних актів до права на свободу віросповідання хоча б заради інтересу обмеження на свободу віросповідання мають відповідати трьом головним міжнародно-правовим вимогам необхідності та доцільності легітимності ці вимоги мають бути чітко виписані в національному законодавстві бути повністю зрозумілими та гарантувати правовий захист від довільного втручання з боку влади вони мають бути також необхідними в демократичному суспільстві наприклад під якими європейський суд розуміє панування плюралізму та верховенства права держава повинна не просто усувати причину напруженості шляхом знищення плюралізму а саме забезпечити толерантність між конкуруючими спільнотами вона самостійно визначає зміст необхідності проте суд відіграє вирішуючу роль і має право остаточного вирішення багатьох спірних питань обмеження мають стовідсотково відповідати встановленим

Довжина тексту: 16760 (Без пробілів: 16760)

[Перевірити ще один текст](#)

92.5% Унікальність тексту

Текст копіює

Ресурси:

Відсоток співпадіння: Знайти в тексті:

<https://studfile.net/preview/2448458/page:10/>

7.5 [Показати](#)

[Показати всі співпадіння](#)

Виберіть тип контенту

- Письмова робота Контент для сайту Резюме Інше

Вставте заголовок

розділ і загальна характеристика законодавства релігійних прав та взаємовідносин іі суть та поняття релігії основою дослідження цієї курсової роботи є слово релігія поняття релігія довіряючи латині означає культ святиню благо та має пряий звязок з тим самим вищим і святим у житті людини його святе називають богом божеством хоча кожна окрема релігія по-своєму іменує та співвідносить дану вищу силу ні якої релігії без бога не існує бог є головним сенсом і початком будь-якої релігії варто розуміти що релігія це не тільки уявлення про бога не просто форма свідомості а цілком реальне життя а саме дії людей богослужіння церковна організація форми релігійні традиції і принципи організації суспільного життя що певною мірою ґрунтуються на релігійних засадах бог це найвища надприродна сутність яка згідно з різними релігійними вченнями наділена вищим розумом абсолютною досконалістю і всемогутністю всмоктала в себе вікову ідеологію є творцем світу зумовлюючи все що відбувається в ньому існує багато пошуків за і проти існування бога склався висновок що будь-які

Довжина тексту: 9117 (Без пробілів: 9117)

[Перевірити ще один текст](#)

100.0% Унікальність тексту